

50 éve alapították a Földmérési Intézetet

Székely Domokos

Bevezetés

A Geodézia és Kartográfia c. szakfolyóirat 2017. évi első számában, a 35. oldalon, "Közlemény" jelent meg a Földmérési Intézet megszűnéséről. A 378/2016. (XII. 2) kormányrendelet értelmében a FÖMI-t, 2017. január 1-től, jogutódlással, – főosztályi minőségben – Budapest Főváros Kormányhivatalába beolvasztották. Ez a helyzet ma, amikor visszaemlékezünk az 50 évvel ezelőtti időkre és az azt követő évtizedekre.

Kezdeti nehézségek

A FÖMI-t, 50 éve, 1967. augusztus 1-jével létesítette (dr. Joó István javaslatára) – a 22/1967 (MÉM É. 33.) számú utasítással dr. Dimény Imre mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter. Az utasítás melléklete tartalmazta a FÖMI "ideiglenes" szervezeti és működési szabályzatát, azzal a kitételrel, hogy „...a végleges szabályzat kiadására 1968. első negyedévében kerül sor.” (Utasítás 7. pontja) (GK 1967. 6. sz. 473.)

Alapításakor a FÖMI mindössze három osztályból (Adattár, Földmérés és Kutatás) állt. A két és fél évvel később megjelent működési szabályzat (24.110/1970. OFTH) már lényegesen bővebb hatósági feladatkört biztosított. Ezek: Tudományos Kutatási Főosztály (asztrigeodézia, alkalmazott geodézia, fotogrammetria, geokartográfia, és információs dokumentáció), továbbá: Földmérési osztály, Adattári osztály, Államhatárügyi csoport, Pénzügyi osztály és Igazgatási csoport. (GK 1970. 2. sz. 153.)

A politika 2016-ban úgy döntött, hogy megszünteti az önálló, országos hatáskörű FÖMI-t, melynek jogköre Magyarország egész területére terjedt ki. (pl.: államhatárügy, országos alapponthálózat, országos kataszteri felmérés stb.) Ugyanekkor a Fővárosi Kormányhivatal hatásköre – jogi értelemben – a főváros közigazgatási határáig terjed. A következő évek gyakorlata fogja megmutatni, hogy a FÖMI ebben

az új szituációban hogyan tud létezni. Most térjünk vissza az alapításhoz.

Halász Péter, az OFTH vezetője, a FÖMI első igazgatójának, 1967. augusztus 1-jével Felföldi Mihály szakmérnököt nevezte ki. Felföldi 1930-ban született Püspökladányban. Mérnöki oklevelét a Soproni Egyetemen 1954-ben szerezte meg. 1957-től – 10 éven át – az ÁFTH-ban, különböző beosztásokban dolgozott. 1965–1967-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen elvégezte a „geodéziai automatizálás” témájú posztgraduális képzést, és szakmérnöki oklevelet szerzett.

Felföldi Mihály

Igazgatói kinevezése után, alig egy évre rá (1968. július 6-án), 38 éves korában, balatoni nyaralás során, napozás közben a vízbe esett, és szívbénulás következtében elhunyt. Hirtelen halála szakmai körökben nagy megdöbbenést keltett. Dr. Joó István nekrológiájában a következő szavakkal búcsúzott a fiatalon elhunyt szakembertől: „...Felföldi Mihály halálával nagy veszteség ért bennünket, de még nagyobb veszteség érte feleségét és két kisgyermekét. Halálával a szorgalmas, törekvő szakember, a becsületes és megfontolt vezető távozott el közülünk.” (Joó GK 1968. 5. sz. 374.)

A megüresedett igazgatói pozícióba Halász Péter OFTH-vezető 1968. szeptember 1-jével Katona Sándor szakmérnököt nevezte ki. Katona 1930-ban

született Székesfehérváron. Diplomáját – levelező úton – a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Karán, 1957-ben szerezte meg. 1954-től a BGTV topográfiai osztályán dolgozott. 1957-től a Műszaki ellenőrzési osztályt, 1961-től pedig a Városmérési osztályt vezette. 1965-67-ben elvégezte a Műegyetemen a „geodéziai automatizálás” c. képzést, és szakmérnöki oklevelet szerzett. 1968. január 1-jével rábízta a "C" főosztály irányítását. Innen emelte ki az OFTH a FÖMI élére.

Katona Sándor

Katona Sándor nagy lelkesedéssel fogott munkájához. A hangsúlyt a kutatás-fejlesztésre helyezte. Ennek érdekében nagy tekintélyű egyetemi oktatókat igyekezett műszaki tanácsadónak megnyerni. 1969-ben, a Kutatási Főosztály élére meghívta dr. Biró Péter egyetemi docentet (egyben igazgató helyettesként is), aki azt 2 évre el is vállalta. Feladata volt, hogy irányítsa és felügyelje a tudományos kutató-munkát.

Katona a FÖMI pénzügyi-juttalmazási keretéből, a közreműködő – de állományon kívüli – tanácsadókat, honorárium formájában, jövedelem-kiegészítéshez juttatta. Halász Péter kifogást emelt az eljárás módja ellen, és 1970 elején utasította Csákvári Jánosné, a pénzügyi és ellenőrzési osztály vezetőjét, hogy vizsgálja ki az ügyet. A vizsgálat során szabálytalanságokat

állapították meg. Katona azzal védekezett, hogy a FÖMI működésének "ideiglenes" szabályzata az ilyen tevékenységet nem tiltotta, és munkájával a kutatás-fejlesztést igyekezett erősíteni. Katona védelmében és maradása érdekében dr. Kovács Béla, dr. Sipos Sándor, Zsámboki Sándor és mások igyekeztek közbenjárni, de sikertelenül. (Személyes tájékoztatás.)

Dr. Soós Gábor miniszterhelyettes (későbbi államtitkár) szakterületünk legfőbb felügyelője, a MÉM Pénzügyi és Ellenőrzési Főosztályán keresztül, időközben bekapcsolódott az ügybe. A fegyelmi vizsgálat megállapította, hogy Katona szándékáról feletteseit idejében nem tájékoztatta, és a pénzügyi keretet szabálytalanul használta fel. Érdemes megfigyelni, hogy az ügy kapcsán, az eljárás jogi alátámasztására, két éves késéssel, az OFTH „hirtelen” elkészítette és hivatalosan a 24.110/1970 sz. irat alapján kiadta a FÖMI végleges Működési Szabályzatát. (GK 1970. 2. sz. 153.). A lefolytatott vizsgálat eredményeképpen Katonát 1970. május 24-én leváltották, és a BGTV-hez, alacsonyabb beosztásba visszahelyezték. A fegyelmi határozat eredeti szövegét (kutatásaim során) sem az irattárban, sem a levéltárban nem sikerült megtalálni, valószínűleg selejtezésre került.

A fejlődés időszaka

Halász Péter OFTH-vezető, – az ismételt megüresedett igazgatói pozícióba, – 1970. szeptember 1-től Jagasics Béla főtanácsost nevezte ki. Jagasics Béla 1920-ban született Nemesapátiban. Diplomáját a Műegyetemen, levelező úton (38 éves korában) 1958-ban szerezte meg. A Vas megyei Földhivatalnál különböző beosztásokat töltött be. 1969-től a MÉM OFTH főelőadójának nevezték ki. Innen került a FÖMI élére, ahol 11 éven át irányította az Intézet munkáját. 1981. augusztus 1-jén került nyugállományba.

Jagasics Béla „...viszonylag nehéz körülmények között vette át az Intézet vezetését, melynek helyzetét konszolidálta, és felettes vezetői megelégedésére irányította.” (Winkler, GK 2007. 6. sz. 46.). Jagasics vezetése alatt sorra valósultak meg azok az elképzelések, melyek részben még dr.

Jagasics Béla

Katona Sándortól származtak. 1970-ben megalakult és 10 éven át sikeresen működött dr. Homoródi Lajos professzor elnöke alatt a Földmérési Tudományos Tanács. A MÉM OFTH 40.074/973 sz. intézkedésével létrehozták a Kozmikus Geodéziai Főosztályt. A nemzetközi elvárásokra figyelemmel indult el Pencen az obszervatórium építése a 21/1972. MÉM-utasítás alapján, melyet a szakma is igényelt. 1976. november 26-án, Pencen, ünnepélyes keretek között átadták az obszervatóriumot. (Jagasics GK 1982. 4. sz. 265.) melynek első vezetője dr. Almár Iván lett.

Dr. Biró Péter nem hosszabbította meg a szerződését az Intézettel, így a kutatási főosztály élére dr. Lukács Tibort nevezték ki. Vörös Imre, a dokumentációs csoport vezetője megindította és 11 éven át szerkesztette a Geodinformat. 1974-ben dr. Forgács Zoltán irányításával elkezdődött a geodéziai szakfelügyeleti tevékenység. Nemcsak a geodéziai vállalatokat ellenőrizték, hanem mindazon intézményeket, melyek geodéziai részleggel rendelkeztek (pl. UVATERV, MÉLYÉPTERV, KÖZTI, BUVÁTI stb.). A szakfelügyelők 7 év alatt (1974–1981.) mintegy 50 szervnél tartottak ellenőrzést. (Jagasics GK, 1982. 4.).

1980 júliusában, az 5/1980/MÉM sz. utasításnak megfelelően a FÖMI-ben, dr. Almár Iván csillagász vezetése alatt, megalakult a Távérzékelési Főosztály.(TF0). Ennek két alosztálya lett: az Analóg feldolgozó osztály és a Digitális feldolgozó osztály. „...Jelentős – és mai szemmel visszatekintve

– igen előremutató döntés volt ez, köszönhetően az OFTH akkori szakmai irányítóinak: dr. Joó Istvánnak és dr. Szentesi Andrásnak.” (Winkler-Székely GK 2017. 1. sz.)

1981-ben a FÖMI 16 részlegén, több mint 100 szakember dolgozott, éves költségvetése (mai áron) meghaladta a 6 milliárd forintot. Végül megemlítem a FÖMI házi nyomdáját, mely 1970 és 1981 között, 48 féle kiadványból mintegy 50 000 db-ot forgalmazott. (Jagasics GK, 1982. 4. sz.).

Jagasics Béla távozó igazgató méltán és nem kis büszkeséggel írhatta le beszámolójában tevékenységéről: „...hogy az 1967-ben létesített kis intézmény az elmúlt 15 év alatt sokat fejlődött. Feladata, tevékenységi köre, jelentősen megnövekedett, munkája az országos földmérési és térképészeti tevékenységgel nagymértékben összefügg. Szerepe a jövőben egyre számottevőbb lesz.” (Jagasics, GK, 1982. 4. sz.)

Dr. Sipos Sándor

Hoffer István, a MÉM OFTH vezetője, (Halász és Matúz utóda) Jagasics Béla nyugállományba helyezését követően, dr. Sipos Sándort nevezte ki a FÖMI élére. Sipos 1929-ben született Debrecenben. Diplomáját 1954-ben szerezte a BME Hadmérnöki karán. Két évig a HM Térképészeti Intézetben dolgozott, majd 10 éven át (1956–1966) a BGTV-nél töltött be különböző beosztásokat. 1966-ban áthelyezték a Földalatti Vasútépítő Vállalathoz, ahol mérnök-geodéziai munkákban vett részt. 1965–67-ben elvégezte a Budapesti Műszaki Egyetemen a „geodéziai automatizálás”

c. posztgraduális képzést, és szakmérnöki oklevelet szerzett. 1969-ban dr. Katona Sándor meghívta a FÖMI-be, ahol a kutatási osztályon dolgozott, majd később átvette az Adattári osztály irányítását.

Hét éves igazgatói munka után, saját kérésére nyugállományba vonult 1988. április 30-án. (GK 1988. 4. sz. 295.).

Nemzetközi sikerek

Sipos irányítása alatt a FÖMI tovább fejlődött. A nemzetközi szakmai együttműködés terén, a 80-as években a FÖMI példátlan sikereket ért el. Soha ennyi szakember nem vett részt nemzetközi kongresszuson, konferencián, továbbképzésen, tapasztalatcserén, üzleti megbeszélésen. A teljesség igénye nélkül közlök néhány nevet, akik sokat tettek a FÖMI részéről a magyar geodézia, kartográfia, topográfia, fotogrammetria és távérzékelés nemzetközi elismertségéért (alfabetikus sorrendben): Almár Iván, Alpár Gyula, Ádám József, Bod Emil, Borza Tibor, Busics Imre, Csáti Ernő, Czobor Árpád, Divényi Pál, Fejes István, Gázsó Miklós, Gross Miklós, Lukács Tibor, Mihály Szabolcs, Németh Zsuzsa, Omaszta Sándor, Remetei-Fülöpp Gábor, Sipos Sándor, Vagács Géza, Winkler Péter, Zsámboki Sándor. Ugyanakkor megemlítendő, hogy sok külföldi szakembert és delegációt is fogadott a FÖMI. (Forrás: Geodézia és Kartográfia Szakmai Hírek c. rovata az adott időszakban.)

Dr. Sipos Sándort 1985-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki. 1986-ban a FÖMI nevét: Földmérési és Távérzékelési Intézetre változtatták (2/1986. MÉM. sz. utasítás.) 1988. július 1-től. Dr. Mihály Szabolcs a FÖMI tudományos igazgató helyettese lett, mert elődje dr. Lukács Tibor június 30-án nyugállományba vonult. Dr. Remetei-Fülöpp Gábort pedig átvezényelték a MÉM FTH-ba főtanácsosi rangban.

1987-ben kormányhatározat született arról, hogy a Gépi Adatfeldolgozó Központot (GAK), 1988. április 1-jével (racionalizálás címén) egyesítették a FÖMI-vel. Az egyesítést a 6/1988/V. 19. MÉM sz. utasítás szentesítette. Dr. Sipos Sándor ezzel egy időben kérelmezte nyugdíjazását, amit 1988. április 30-ával

meg is kapott. Utódjául Hoffer István Apagyi Gézát, az FTH főtanácsosát bízta meg a FÖMI vezetésével. Apagyi 1947-ben született Rákoscsabán, melyet csak később, 1949-ben csatoltak Budapesthez. Egyetemi oklevelét a BME-n 1974-ben szerezte meg. 1977-től a Fővárosi Kerületek Földhivatalában a Földmérési osztályt vezette. 1982-től, hat éven át, a MÉM OFTH-ban különböző beosztásokban dolgozott, majd megpályázta és 1988. június 1-jével elnyerte a FÖMI igazgatói székét. (Tudomásom szerint, a rendszerváltás előtti időszakban, szakterületünkön ez volt az első eset, hogy valaki pályázat útján került igazgatói beosztásba. Benedek GK 2006. 9. sz. 4.).

A rendszerváltás gondjai

Apagyi Gézára nehezedtek a rendszerváltással kapcsolatos – FÖMI-t érintő – gondok. Mint tudjuk, ha valamilyen szervezet, akkor a Magyar Állami Földmérés volt az a szervezet, – amelyik igazán megérezte a rendszerváltást. A mezőgazdasági földterületek 30 éven át (1960–1990) szinte kizárólag állami tulajdonban és konstans (jelentéktelen földforgalom) állapotban voltak, egyik napról a másikra mobilizálhatóvá váltak, és ezt szó szerint kell érteni. Miután drámai módon megnövekedett a telek-, és földforgalom, a FÖMI-re és az FM Földügyi Főosztályára hárult a feladat, hogy a politikai türelmetlenség miatt előállt káoszban rendet teremtsen.

Apagyi Géza

Apagyi első teendője volt, hogy biztosítsa a stabilitást. El kellett indítani a modernizálást, mivel a szakterület nagyon le volt maradva az új technika alkalmazása terén. Ezen kívül megjelent, mint új feladat a kárpótlás, a digitalizált kataszteri újfelmérés, továbbá az állandó harc az egységes ingatlannyilvántartás megtartásáért. Apagyi helyzetét tovább nehezítette az egyre csökkenő költségvetési támogatás, a feladatok egyre sűrűbb növekedésével szemben.

Az MFTTT 1992-es salgótarjáni vándorgyűlésén elhangzott előadásában Apagyi a következőket mondta: „...A FÖMI szerepköre kettős: hatósági, operatív feladatok ellátása, a másik pedig a kutatás-fejlesztési tevékenység. (...) Az Intézet sajnos [élvezi] a költségvetési regresszió valamennyi [előnyét], ugyanis működésünknek csak 50%-át fedezi a költségvetés, a másik 50%-ot magunknak kell előteremteni.” (GK 1992. 5. sz.)-1-9-2/5-).

Dr. Fenyő György minisztériumi főosztályvezető nyugállományba vonulását követően, dr. Nagy Frigyes földművelési miniszter Apagyi Gézát nevezte ki a Főosztály élére, ugyanakkor a FÖMI megüresedett igazgatói székébe, – dr. Mihály Szabolcs, korábbi igazgatóhelyettes került.

Dr. Mihály Szabolcs

Dr. Mihály Szabolcs 1943-ban született Karcagon. Mérnöki oklevelét 1967-ben szerezte a Moszkvai Geodéziai, Légifényképészeti és Kartográfiai Egyetemen (MIIGAiK). 1970-ben került a FÖMI-be, ahol 25 éven át különböző beosztásokban dolgozott.

Kandidátusi tudományos fokozatát 1981-ben szerezte meg a Magyar Tudományos Akadémián. 22 évig állt a FÖMI élén, először, mint igazgatóhelyettes, majd 14 évig, mint igazgató, illetve főigazgató.

Dr. Mihály Szabolcs hosszú irányítói időszaka alatt hat parlamenti választás zajlott le. Ebből négy választás (a 94-es, a 98-as, a 2002-es, és a 2010-es) nemcsak többpárti választás, de kurzusváltás is volt. A folyamatos, nyugodt szakmai munka megőrzése érdekében úgy kellett a FÖMI-t vezetni, hogy a politikai változások ne érintsék az Intézet munkáját. Mihály kiváló diplomáciai érzékének köszönhetően ez sikerült is.

Dr. Mihály Szabolcs a FÖMI teljes programjáról (tevékenységről) az MTA Geodéziai Tudományos Bizottságának ülésén, 2004. június 1-jén, részletes, vetítéssel egybekötött előadást tartott. Ennek rövidített szövege megtalálható a Geodézia és Kartográfia 2004. 8. számában a 3–36. oldalakon. A rendkívül alapos beszámoló terjedelme miatt erre itt kitérni nincs lehetőség ezért csak két rövid idézetet közlök az előadás elejéről és végéről. Ezek az idézetek bár nem tükrözik a FÖMI tevékenységét, de jól érzékeltetik, hogy az Intézet milyen fontos szerepet vállal nemcsak a Magyar Állami Földmérés terén, de hozzáadott értéket produkál a teljes magyar gazdaságban.

Az előadás bevezetőjében Mihály a következőket mondta: „...A FÖMI, mint a földügyi és térképészeti szakigazgatás, országos illetékességű intézménye, az állami alapadatok előállításában, fenntartásában, fejlesztésében és szolgáltatásában munkálkodik.” Majd így folytatta: „...A szakmai és politikai döntéshozóknak és szereplőknek, (...) valamint az adatok felhasználóinak (akiket szolgálunk) – joguk van tudni ezekről a tevékenységekről, sőt kötelesek azokat részleteiben megismerni.”

Az előadás befejezésekor Mihály kijelentette: „...A bemutatott eredmények a FÖMI kollektívájának köszönhetőek. Külön köszönet illeti azokat, akik a jelen előadás összeállításához konkrét adatokkal és tudományos eredményekkel hozzájárultak.”

(Itt Mihály 26 szakembert név szerint is felsorol.) A végén Mihály köszönetet mondott mindazon külső intézményeknek is: „...amelyek erkölcsileg és anyagilag támogatták a FÖMI eredményes állami alaptevékenységét, nevezetesen:...” (Itt Mihály 15 intézményt sorol fel, ill. mond köszönetet a segítségért.)

EU-harmonizációs törekvések és fejlesztések

A 2010-es általános választás során új politikai kurzus került hatalomra. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter dr. Mihály Szabolcsnak a FÖMI vezetésére szóló megbízatását 2010. június 17-i hatállyal visszavonta, és egyidejűleg a Minisztériumban más beosztásba helyezte. Ugyanakkor Toronyi Bence földmérőmérnököt 2010. június 21-i hatállyal a FÖMI főigazgatójának kinevezte.

Toronyi Bence

Toronyi Bence 1974-ben született Budapesten. Földmérő mérnöki oklevelét a Budapesti Műszaki Egyetemen 1998-ban szerezte meg. Magánmérnöki irodákban végzett munka után 2002-től a Geodézia Zrt.-nél helyezkedett el. Különböző beosztásokat látott el, majd 2008-tól a cég igazgatóhelyettesévé nevezték ki. Ebből a beosztásból emelték ki a FÖMI élére.

Toronyi Bence irányítása alatt a FÖMI komoly tudományos és kutatás-fejlesztési eredményeket ért el a 3D kataszter terén. Erről maga Toronyi számolt be lapunk hasábjain „A FÖMI, mint a térbeli információs-menedzsment

központja” c. cikkében. (GK 2011. 5. sz. 18.)

A 2011. évi, hagyományos topográfiai anketon, Toronyi beszámolt a FÖMI-ben folyó adatpolitikáról. (GK 2011. 10. sz. 23.) A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen 2012 márciusában „3D kataszter és a közműnyilvántartás” címmel konferenciát szerveztek. Ezen Toronyi Bence képviselőként Iván Gyula számolt be a FÖMI szerepéről a 3D kataszter szolgáltatásában. „...Le kell szögezni – mondta Iván, – hogy a 3D kataszter csak az egységes ingatlan-nyilvántartási rendszerben jöhet létre.” (GK 2012. 3–4. sz. 25.)

2012. május 7-én a Parlament 90%-os többséggel elfogadta az új Földmérési és térképészeti tevékenységről szóló törvényt. (2012/XLVI. sz. tv.) Ennek előkészítési munkáiban a FÖMI is jelentős szerepet vállalt. Az új törvényre azért volt szükség, mert a korábbi (1996/LXXVI) törvényt a technika fejlődése túlhaladta: „...nem volt képes a 3D infrastruktúrák jogi következményeit követni.” (Hajdu, 2012. 11–12. sz. 17.)

Az új földmérési törvény határozta meg a 3D ingatlan-nyilvántartás (3D kataszter) definícióját. Doroszlai Tamás lapunk hasábjain beszámolt a földhivataloknál 2013-ban végzett informatikai rendszerveglesztésekről. (GK 2013.11–12. sz. 12.) Iván Gyula műszaki főtanácsadó részletes cikkben taglalta a 3D kataszter megvalósításának hatásait a Magyar Állami Földmérés területén. (Iván 2014.1–2. sz. 7.)

Dr. Riegler Péter lapunk 2015. 3–4. számában a személyi hírek c. rovatban így írt: „2015. február 15-én – közös megegyezéssel – távozott posztjáról Toronyi Bence, a Földmérési és Távérzékelési Intézet főigazgatója, aki 2010. június 21-én került kinevezésre a beosztásába.”

Dr. Riegler Péter a következő szavakkal értékelte Toronyi munkásságát: „A távozásáig eltelt mintegy négy és fél év alatt irányításával a FÖMI, a jogszabályokban előírt alaptevékenységek ellátása mellett számos, az Európai Unió és a magyar állam által finanszírozott szakmai projektet nyert el, és működtetett sikeresen.” (2015. 3–4. sz. 28.)

A FÖMI új főigazgatója Fekete Gábor, akit a földművelési miniszter, dr. Fazekas Sándor 2015. február 16-án nevezett ki a hivatal élére.

Fekete Gábor

Fekete Gábor 1963-ban született Sárváron. Tanulmányait a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolán végezte. Négy évig dolgozott a villamosiparban, majd a rendszerváltás után különböző szervezeteknél töltött be fontos beosztást. Dr. Riegler Péter a rövid életrajzot így folytatta: „...1999-től a Miniszterelnöki Hivatal munkatársa, majd a Pénzügyminisztérium főosztályvezetője. (...) 2002-ben nevezték ki a Hírközlési Minisztérium főosztályvezetőjévé. 2010-től a Vidékfejlesztési Minisztériumban miniszteri biztos. (...) 2014-től az Országos Bírósági Hivatal elnökhelyettese. Innen emelték ki 2015-ben a FÖMI élére. A Szerkesztőség nevében gratulálunk a kinevezéshez, és sikerekben gazdag, eredményes munkát kívánunk.”

Fekete Gábor 2016-ban zökkenőmentesen megszervezte a FÖMI beépülését a Budapest Főváros Kormányhivatalába, ahol mint vezető, főosztályvezetői rangban dolgozik tovább. Reméljük, hogy sikerülni fog ezt a nagy múltú intézményt továbbfejleszteni.

Összefoglalás

A Földmérési és Távérzékelési Intézet 49 éves önálló tevékenységének történetéről köteteket lehetne írni. Tanulmányom csak ízelítő erről a

hosszú és eredményes időszakról, melyet öt részre osztottam fel. Az első (1967–1970) a kezdeti nehézségekkel foglalkozik. A második (1970–1980) már a fejlődés időszaka volt. A harmadikban (1980–1990) a FÖMI komoly nemzetközi sikereket ért el. A negyedik (1990–2004) a rendszerváltást követő problémákat taglalja, míg az ötödik (2004–2016) az EU-val való harmonizációs törekvésekre mutat rá.

Akik szakterületünkön már hosszabb időt eltöltöttek, tisztában vannak azzal, hogy hazánk korszerű, digitális, szabatos felmérése több évtizedet igénylő költséges feladat. Mivel törvény szerint ez állami feladat, a költségvetésnek kell biztosítani rá a fedezetet. A politikusok (bármelyik oldalon is állnak) nem értik, hogy amikor sok, korszerű geodéziai eszköz áll rendelkezésre, akkor egy ilyen munka miért tart ilyen sokáig? Azért, mert nem veszik figyelembe, hogy hazánk területe – nem tévedés – 9,3 milliárd m². A Magyar Állami Földmérés pedig minden m²-ért felelős!

Ez hatalmas feladat! Ugyanakkor, a politikusok azt is figyelmen kívül szokták hagyni, hogy a modern eszközök (bár valóban sokat segítenek) de a feladat elvégzése sok előerő-ráfordítást, azaz helyszíni munkát igényel, amit csupán technikai eszközökkel nem lehet megoldani.

A Földmérési Intézet szakemberei sokat dolgoztak az elmúlt 25 év alatt azon, hogy nemcsak korszerű felmérési utasítások, de korszerű felmérési módszerek is rendelkezésre álljanak. Ezek mind térben, mind időben biztosítják, hogy az ország, új, digitális, részletes felmérése, minden területen egységes szemlélet szerint készüljön.

Befejezésül köszönetet mondok mindazoknak (többek között dr. Mihály Szabolcsnak és Winkler Péternek), akik sokat segítettek eme tanulmány összeállításában. Külön köszönet illeti Zsámboki Sándort, aki volt szíves elvállalni a lektorálás nem túl hálás feladatát. Rövid tanulmányom sok részletet mellőz, amiért ezúton kérek elnézést.

Mivel munkám hézagpótló jellegű, ezért reménykedem abban, hogy fáradásom nem volt hiábavaló.

Budapest, 2017. augusztus 15.

(Megjegyzés! A cikk a szerző saját véleményét tükrözi, amivel a Szerkesztőség nem mindenben ért egyet.)

Irodalom

- 22/1967/MÉM. É. 33. sz. utasítás a FÖMI létesítéséről. (Geodézia és Kartográfia, 1967. 6. sz. 473.)
- Joó István: meghalt Felföldi Mihály. (Geodézia és Kartográfia, 1968. 5. sz. 374.)
- Személyi hírek: Katona Sándor igazgatói kinevezése. (MÉM-értesítő 1968. 44. sz.)
- Személyi hírek: Jagasics Béla nyugállományba helyezése és Sipos Sándor igazgatói kinevezése. (Geodézia és Kartográfia, 1981. 6. sz. p. 463.)
- Jagasics Béla: 15 éves a FÖMI. (Geodézia és Kartográfia, 1982. 4. sz.)
- Személyi hírek: Zsámboki Sándor kinevezése a TFO élére (Geodézia és Kartográfia, 1982. 4. sz. p. 303.)
- Személyi hírek: Almár Iván távozott a KGO éléről. (Geodézia és Kartográfia, 1983. 2. sz. p. 133.)
- Lukács Tibor: A FÖMI kutatási eredményei 1981–83 között. (Geodézia és Kartográfia, 1985. 1. sz.)
- Zsámboki Sándor: A magyar űrkutatás eredményei 1981–85 között. (Geodézia és Kartográfia 1986. 5. sz.)
- Személyi hírek: Sipos Sándor a Munka Érdemrend ezüst fokozatát kapta. (Geodézia és Kartográfia, 1986. 1. sz.)
- Személyi hírek: Joó István hivatali búcsúztatása. (Geodézia és Kartográfia, 1986. 5. sz. p. 382.)
- Joó István: Számadás, 25 éves tevékenység a Magyar Állami Földmérés élén. (Geodézia és Kartográfia, 1986. 6. sz. p. 393.)
- 2/1986/MÉM. É. 5. sz. utasítás szerint a FÖMI új neve: Földmérési és Távérzékelési Intézet. (Geodézia és Kartográfia, 1986. 3. sz. p. 221.)
- Személyi hírek: Remetey-Fülöp Gábor áthelyezése a MÉM FTH-ba. (Geodézia és Kartográfia, 1987.)
- Személyi hírek: Sipos Sándor nyugállományba helyezése és Apagyi Gézátt kinevezték a FÖMI élére. (Geodézia és Kartográfia, 1988. 4. sz. p. 295.)
- Személyi hírek: Lukács Tibor nyugállományba helyezése, és Mihály Szabolcs a FÖMI új, tudományos igazgatóhelyettese. (Geodézia és Kartográfia, 1988. 6. sz. p. 414.)
- Apagyi Géza–Bölcsvölgyi Ferenc: A FÖMI és a Gak összevonásáról. (Geodézia és Kartográfia, 1989. 6. sz. p. 414.)
- Apagyi Géza: 25 éves a FÖMI. (Geodézia és Kartográfia, 1992. 5. sz.)
- Személyi hírek: Apagyi Géza kinevezése az FM FTF élére. Utóda a FÖMI élén Mihály Szabolcs. (Geodézia és Kartográfia, 1997. 7. sz. p. 3.)
- Joó István: Interjú Mihály Szabolccsal, a FÖMI új igazgatójával. (Geodézia és Kartográfia, 1998. 2. sz. p. 3.)
- Mihály Szabolcs: Földügyi és térképészeti adataink a világtrend tükrében. (Geodézia és Kartográfia, 2002. 11. sz. p. 3.)

22. Mihály Szabolcs: Földügyi és térképészeti szakigazgatás feladatairól. (Geodézia és Kartográfia, 2003. 11. sz. p. 6.).
23. Winkler Péter: Magyarország digitális orfotó-programja. (Geodézia és Kartográfia, 2003. 12. sz. p. 3.).
24. Mihály Szabolcs: A FÖMI tevékenysége és eredményei. (Geodézia és Kartográfia, 2004. 8. sz.).
25. Személyi hírek: Toronyi Bence FÖMI főigazgatói kinevezése, ugyanakkor Mihály Szabolcs más beosztásba került. (Geodézia és Kartográfia, 2010. 7. sz. p. 33.).
26. Winkler Péter: 100 éves az ISPRS. 1. és 2. rész. (Geodézia és Kartográfia, 2011. 5. sz. 11. és 2011. 6. sz. 15.).
27. Iván Gyula: Nemzetközi vetületek a FÖMI-ben. (Geodézia és Kartográfia, 2011. 10. sz. 25.).
28. Toronyi Bence: Adatpolitika a FÖMI-ben. (Geodézia és Kartográfia, 2011. 10. sz. 23.).
29. Iván Gyula: Térben Tudatos Társadalom. (Geodézia és Kartográfia, 2015. 1-2. sz.).
30. Személyi hírek: Fekete Gábor kinevezése a FÖMI élére. (Geodézia és Kartográfia, 2015. 3-4. sz. p. 28.).
31. Közlemény a FÖMI megszűnéséről. (Geodézia és Kartográfia, 2017. 1. p. 35.).

(Az irodalomjegyzék összeállítása az események sorrendjében történt.)

Summary

The Institute of Geodesy and Cartography (FÖMI) was established as of 1 August 1967 by the 22/1967 (MÉM É. 33.) directive of Dr. Imre Dimény, minister of agriculture and food.

The government decree of 378/2016. (XIII. 2.) incorporated FÖMI with succession – as a department – into the Government Office of the Capital City Budapest as of 1 January 2017. This is the situation today, when we remember the decades of the past 50 years.

The study on the 49-year history of the Institute of Geodesy, Cartography and Remote Sensing, terminated just before its 50th anniversary, presents the activity and achievements of the Institute, which had an independent sphere of authority over the whole country. The study follows a chronological order of the directors when summarizing the work of the Institute. The historical overview was based on the papers published in Geodézia és Kartográfia.

Dr. Székely Domokos
okleveles,
földmérőmérnök,
szakmatörténeti
kutató

Kataszteri kódexek és térképek az azték birodalomban

Reyes Nunez José Jesús

Bevezetés

Az azték birodalomhoz tartozó népek térképészeti ismereteire csak következtetni lehet, főleg a 16. század folyamán készített kódexek és térképek, térképszerű ábrázolások alapján. Az egyik legkorábbi tanúbizonyság magától a birodalom meghódítójától, a kasztíliai Hernán Cortéstól származik. Az 1520. október 30-án datált és V. Károly uralkodónak címzett második írásos beszámolójában Cortés leírja első találkozását Montezumával, és kiemeli: „Kérdeztem Montezumától, ismer-e a tengerparton olyan folyótorkolatot vagy öblöt, amelynél hajóim biztonsággal kiköthetnek. Ő nem tudott válaszolni, de megparancsolta embereinek: ábrázolják nekem a teljes tengerpartot a rajta levő öblökkel és folyótorkolatokkal... Másnap elhozták a tengerpart ábrázolását egy szövetanyagon”. (Cortés 1520, a szerző rövidített fordítása)

Nem csak a fennmaradt kódexek és a régészeti leletek, hanem a témával foglalkozó szakemberek által elért kutatási

eredmények is egyértelműen megerősítik, hogy ezek a népek készítettek és használtak térképeket. A birodalom népei egy nagyon sajátos térképészetet fejlesztettek ki, ami teljes mértékben független volt Európa és más földrészek hagyományaitól és gyakorlatától. A megtalált térképek és térképszerű ábrázolások a méretarányok egy nagyon széles spektrumát ölelik fel, még akkor is, ha az azték birodalom térképészeti nem használták és nem jelölték a térképeken a méretarányt ugyanúgy, ahogy mi ma tesszük. A kutatók véleménye megegyezik abban, hogy a telkek nyilvántartására készített térképeket és kódexeket olyan feladatok teljesítésére használták Közép-Mexikóban, amelyek azonosak a mai értelemben vett kataszteri feladatokkal. Már 1980-ban Barbara E. Williams és Herbert R. Harvey (az azték kataszter matematikai alapjainak a kutatói), valamint 1998-ban Barbara E. Mundy (nemzetközi szinten az azték térképészet talán legismertebb szakértője) határozottan alkalmazzák a „kataszter”

elnevezést tudományos tanulmányaikban. Pablo Noriega szó szerint kataszteri rendszernek tekinti ezeket a térképeket és kódexeket mivel „lényegében olyan elemeket tartalmaznak, amelyek ma létfontosságúak minden kataszteri rendszerben: a tulajdonosok és telkek regisztrációja, illetve a telkek határainak és méreteinek a – minél pontosabb – megadása” (Noriega 1995). Ez a rendszer az európai hagyományoktól függetlenül alakult ki. Emiatt érdekes és izgalmas a fejlesztésében alkalmazott megoldások tanulmányozása.

Chinampák és felmérések a Texcoco-tó vidékén

Az azték kataszteri nyilvántartásoknak több funkciója volt; a családok tulajdonában levő telkek méretének, illetve értékének a megadása volt a fő feladata. A fennmaradt térképek és nyilvántartások többsége a mai Mexikóváros területén emelt Tenochtitlánnak, az azték birodalom fővárosának a szomszédságában levő